

Reportatge

Jordi
NopcaCom connecta
l'horror d'Hiroshima
i Nagasaki amb el
nostre present?

Club Editor publica per primera vegada en català 'L'home dalt del pont', on el filòsof Günther Anders escriu sobre una estada decisiva al Japó l'any 1958

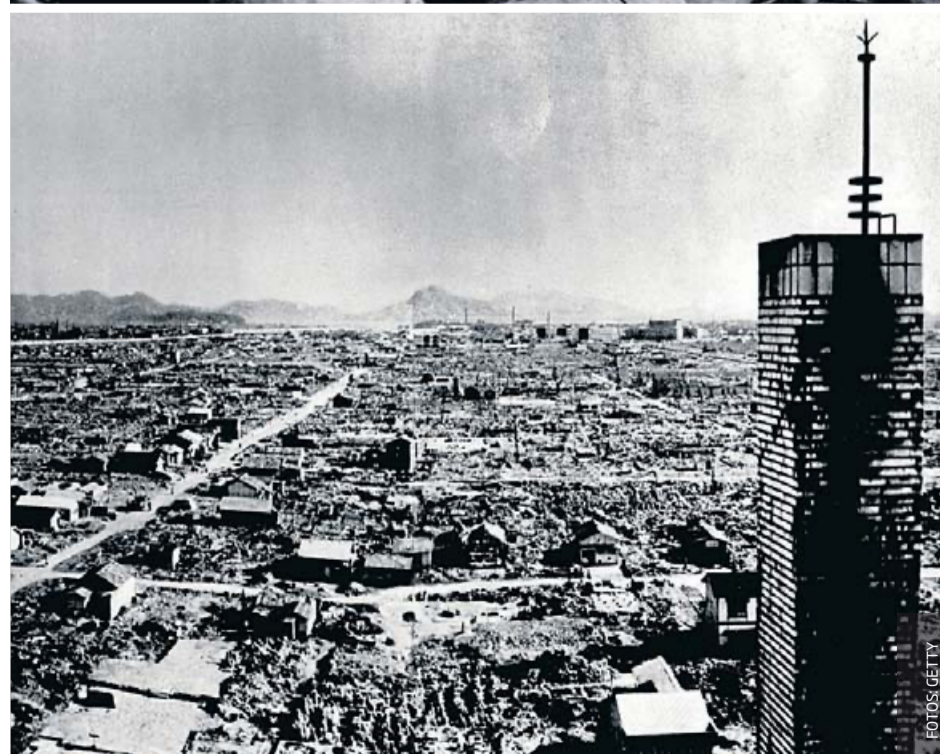
“Canvi d'era: el dia 6 d'agost de 1945 va ser el dia zero”. El filòsof Günther Anders (1902-1992) estava convençut que el llançament de la primera bomba atòmica va inaugurar un nou temps, el de la “calamitat”. Tres dies després de devastar Hiroshima, l'exèrcit nord-americà va llançar un segon projectil mortífer al damunt de la ciutat de Nagasaki. A *L'home dalt del pont*, dietari escrit el 1958 i publicat per primera vegada en català a Club Editor, Anders va més enllà de les xifres –que encara ara esgarrifien: més de 280.000 morts i centenars de milers de ferits i afectats per la radiació– i prova de conscienciar els lectors de la importància d'esborrar l'energia nuclear del món.

El clam del filòsof i de tants altres activistes no va aconseguir revertir el procés d'armar-se nuclearment per part de molts països. El març passat, l'inici de la guerra entre Rússia i Ucraïna va tornar a posar damunt la taula la possibilitat d'utilitzar armes nuclears per part de l'exèrcit rus. Va ser just després de l'inici del conflicte bèl·lic que Club Editor va encarregar a Joan Ferrarons la traducció del dietari de Günther Anders. Es llegeix amb un triple sentiment: compunció, indignació i vergonya. “Des de l'inici de la guerra a Ucraïna hi ha un sentiment força generalitzat d'apocalipsi –explica Ferrarons–. Vaig acceptar la traducció per responsabilitat de difondre la reflexió d'Anders. Estaria bé que el llibre contribuís a un debat públic sobre el perill nuclear. A Alemanya es parla des de fa un temps amb una gran naturalitat de la possible utilització d'armes d'aquesta mena a la guerra. No estem, ni de molt, en un moment de desescalada del conflicte. És esgarrifós. Alhora, els carrers no s'omplen de manifestacions reclamant que no es facin servir armes nuclears”.

Una qüestió ètica ajornada

Fill dels pioners de la psicologia infantil Clara i William Stern, cosí de Walter Benjamin i primer marit de Hannah Arendt, Günther Anders va haver de fugir el 1933 de l'Alemanya nazi. Al final de la Segona Guerra Mundial va quedar profundament trasbalsat per la devastació d'Hiroshima i Nagasaki. “Anders reclamava una nova ètica per al que ell anomenava *temps de la fi* –recorda Stefania Fantauzzi, doctora en filosofia i autora del postfaci de l'edició catalana de *L'home dalt del pont*–. Aquesta nova ètica no ha arribat mai. Hem anat delegant i ajornant aquesta responsabilitat. El que defensa Anders és que es tracta d'una qüestió que no podem deixar en mans de la política”.

Anders va arribar al Japó l'any 1958, coincidint amb la celebració a Tòquio del Quart Congrés Mundial contra les Bombes Atòmiques i d'Hidrogen i a favor del Desarmament. Des de la capital del país va viatjar a Hiroshima i Nagasaki. Va ser en aquesta primera ciutat on va veure “l'home dalt del pont” que va acabar batejant el dietari. “Allà on esperàveu veure-li la cara no hi trobareu cap cara, sinó un vel: ja no té cara –escriu

Anders–. I allà on esperàveu veure-li la mà no hi trobareu cap mà, sinó una grapa d'acer: no té cap mà”.

“El dietari d'Anders és força variat: hi ha reflexions filosòfiques, apunts exòtics sobre el Japó i l'Extrem Orient, diàlegs gairebé teatrals i fragments de discursos –diu Joan Ferrarons–. El registre que fa servir és molt elevat. Tinc la impressió que aquesta opció té a veure amb el fet que quan va escriure *L'home dalt del pont* el pacifisme no era una opció tan prestigiosa com avui”. A finals de la dècada dels 50, la filosofia tampoc s'apropava tant a l'activisme. “Ell considerava que cal partir del que tenim davant nostre per començar a pensar –recorda Stefania Fantauzzi–. En aquest punt, connecta amb branques actuals de la filosofia com l'ecofeminisme i la discussió recent al voltant de la intel·ligència artificial”.

La tecnologia, enemiga

Una de les claus de volta del posicionament de Günther Anders és la crítica a la tecnologia. “Parla del pas de l'*homo faber* [capaç de fabricar coses] a l'*homo creator*, que genera productes partint de la natura sense que formin part de la categoria de productes naturals –continua Fantauzzi–. Els aparells al servei dels desitjos de l'home paradoxalment poden transformar l'home en una cosa superflua”. Fins i tot poden amenaçar-ne la supervivència, com va passar a Hiroshima i Nagasaki després de tirar les bombes. “Anders parla de *teleassassinat* en relació amb la capacitat de matar a distància prement un botó. Això et desvincula de la culpa i de la responsabilitat –afegeix Ferrarons–. Aquest punt també té vigència. A Ucraïna i a altres llocs del món, els drons de guerra tenen autonomia per decidir si desapareixen o no”.

L'interès de Günther Anders per entendre tots els matisos de l'acte atroz d'atacar el Japó amb armes nuclears el va portar a mantenir una correspondència amb Claude Eatherly, el pilot que va determinar quin era el “millor objectiu” per llançar la bomba atòmica. Està recollida a *Más allá de los límites de la conciencia* [1961; Paidós, 2002]. Fantauzzi, que treballa sobre l'obra d'Anders des de fa anys, ha localitzat algunes cartes inèdites i voldria publicar-les més endavant. ✍